

روان‌شناسی سیاسی اسرائیل

تألیف: دکتر محمداحمد النابلسی

ترجمه: دکتر حجت رسولی

عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی

دفتر نشر فرهنگ اسلامی

فهرست

۱	پیشگفتار
۲۲	مقدمه
۳۳	فصل اول: روان شناسی شخصیت یهود
۵۳	فصل دوم: روان شناسی فریب یهود؛ برای مثال، شایعه عادی سازی
۱۰۱	فصل سوم: روان شناسی حيله گری؛ برای مثال، مذاکره کننده اسرائیلی
۱۱۷	فصل چهارم: بررسی روان شناختی شخصیت خون ریز؛ برای مثال، شارون
۱۳۱	فصل پنجم: صهیونیسم و جنگ روانی
۱۴۷	فصل ششم: عقده ویتنامی اسرائیل (اسرائیل از پرداخت بهای سیاسی جنگ ناتوان است)
۱۶۵	فصل هفتم: قدس، نفت و آینده
۱۸۷	فصل هشتم: نیرنگ تدوین مشترک تاریخ
۱۹۹	فصل نهم: پیشینه تروریستی صهیونیسم
۲۱۳	فصل دهم: یهود آزاری و نشانه های واہی
۲۲۷	فصل یازدهم: پایان اسرائیل و ادامه بازی ملتها
۲۴۹	فصل دوازدهم: آنچه ما بدان دل بسته ایم شما را خوش نمی آید... آینده از آن ماست

پیشگفتار مترجم

کتاب حاضر ترجمه اثری است به نام «النفس المغلوله - سیکو لوجیه السياسیه الاسرائیلیه» از دکتر محمد احمد النابلسی. این کتاب روزه ای به شناخت ابعاد روانی شخصیت یهودیان اسرائیل و تأثیر آن بر اقدامات اسرائیل در منطقه خاورمیانه است. مؤلف در این اثر کوشیده است ضمن طرح مباحث متعدد تاریخی، اجتماعی و سیاسی و تحلیلهای روان شناختی اقدامات صهیونیست ها را با نگاه روان شناسانه بررسی نماید. این کتاب یکی از مهم ترین نوشته های نابلسی به شمار می آید و از جمله آثار انگشت شماری است که در تحلیل روان شناختی شخصیت یهودیان اسرائیل به نگارش در آمده است. از این روپیش از ورود به مباحث اصلی آشنایی اجمالی با نویسنده و اهمیت این اثر و ضرورت انتشار آثاری از این دست خالی از فایده نخواهد بود.

زندگی نامه دکتر محمد احمد نابلسی

محمد احمد نابلسی روان پزشک، روان شناس، محقق و استاد دانشگاه از شخصیت های برجسته جهان عرب در زمینه روان شناسی به شمار می آید. نابلسی در ۱۵ نوامبر سال ۱۹۵۴ در شهر طرابلس لبنان دیده به جهان گشود. تحصیلات دوره دبیرستان را در زادگاه خود طرابلس به پایان برد و در سال ۱۹۷۴ برای ادامه تحصیل عازم کشور فرانسه شد تا تحصیلات دانشگاهی خود را در رشته پزشکی و روان پزشکی و همچنین تحقیقاتی را در زمینه روان شناسی آغاز نماید؛ ولی پس از مدتی کوتاه بر اثر برخی حوادث و بروز جنگ لبنان، فرانسه را به قصد رومانی ترک گفت و سرانجام در سال ۱۹۸۴ تحصیل خود را در رشته پزشکی در دانشگاه «کرایونا» به اتمام رساند. سپس به تحصیل در زمینه روان پزشکی در بوداپست مجارستان پرداخت و در سال ۱۹۸۸ به دریافت دکترای تخصصی در این رشته نایل آمد. نابلسی علاوه بر پزشکی و روان پزشکی در فلسفه نیز به تحقیق و مطالعه پرداخت و در سال ۱۹۹۲ دکترای فلسفه دریافت کرد. وی در مدت تحصیل در کشورهای متعدد در دوره های مختلف آموزشی و فعالیت های آزمایشگاهی مشارکت جست و فعالیت های علمی مشترکی را با استادان خود و شخصیت های علمی به انجام رساند. از جمله اینکه دوره هایی را در انستیتو سایکو سوماتیک (Psychosomatic) دانش روان تنی، پاریس گذراند و از این طریق با پروفسور «بیامارتی» و هم چنین با «ژاک وایزگ» و پروفسور «الیزابت موسون» در زمینه های علمی و تحقیقاتی به همکاری پرداخت. نابلسی پس از اتمام تحصیلات، فعالیت های علمی و اجرایی خود را در کشورهای عربی و به ویژه کشور لبنان متمرکز نمود و به عنوان

شخصیتی علمی موفقیت‌های شایان توجهی به دست آورد. تأسیس و اداره مراکز علمی و پزشکی؛ عضویت در سازمان‌ها و انجمن‌های معتبر علمی جهان؛ از فعالیت‌های نابلسی در زمینه روان‌شناسی محسوب می‌شود.

فعالیت علمی در مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی؛ عضویت در مراکز علمی و تحقیقاتی متعدد جهانی و منطقه‌ای؛ تأسیس برخی از مراکز تحقیقاتی و مجلات علمی یا مشارکت در پایه‌گذاری این مراکز جنبه دیگری از زندگی علمی نابلسی به شمار می‌آید. تأسیس و مدیریت «مرکز مطالعات و تحقیقات روحی، روانی» در لبنان و انتشار مجله تخصصی «الثقافة النفسية» که از نخستین مجلات معتبر در زمینه روان‌شناسی است از اقدامات مهم نابلسی است. و هم‌چنان مدیریت این مرکز و سردبیری مجله مذکور را بر عهده دارد برخی از فعالیت‌های نابلسی در مراکز تحقیقاتی و جمعیت‌های علمی جهانی و منطقه‌ای عبارت است از:

۱. مؤسس و سردبیر مجله فرهنگ و روان‌شناسی از سال ۱۹۹۰؛

۲. نایب رئیس هیئت مؤسس سندیکای روان‌شناسان عرب؛

۳. دبیر کل سندیکای روان‌شناسان عرب از سال ۱۹۹۹؛

۴. سردبیر ماهنامه سندیکای روان‌شناسان عرب؛

۵. معاون سردبیر مجله تخصصی عربی سندیکای روان‌شناسان عرب به

زبان انگلیسی؛

۶. مشاور در جمعیت جهانی روان‌پزشکی سالخوردگان (I.P.A)؛

۷. عضو جمعیت جهانی تصویربرداری عصبی (Neuroimaging)؛

۸. عضو جمعیت جهانی مطالعات اضطراب (STAR)؛

۹. عضو جمعیت جهانی بیماری‌های گفتاری (SIPE)؛

۱۰. عضو افتخاری مرکز پزشکی جنسی پاریس از سال ۱۹۸۶؛
۱۱. عضو هیئت مشاوران مجله هدایت روانی دانشگاه عین الشمس؛
۱۲. عضو هیئت مشاوران مجله مطالعات روان شناسی رائم مصر؛
۱۳. عضو هیئت مشاوران مجله سلامتی روانی عین؛
۱۴. عضو هیئت مشاوران مجله النفس المطمئنه مصر؛
۱۵. عضو هیئت مشاوران مجله عربی روان پزشکی اردن؛
۱۶. عضو هیئت مشاوران مجله تربیتی معاصر دمشق؛
۱۷. نایب رئیس جمعیت جهانی اسلامی سلامتی روانی؛
۱۸. مؤسس و رئیس مرکز مطالعات روحی، جسمی؛
۱۹. مؤسس و رئیس جمعیت لبنانی مطالعات روان شناختی؛
۲۰. عضو شورای سندیکای روان پزشکان عرب ۲۰۰۱؛
۲۱. عضو سندیکای نویسندگان لبنان؛
۲۲. عضو سندیکای نویسندگان عرب؛
۲۳. مشاور دفتر توسعه اجتماعی کویت؛
۲۴. عضو کمیته کودکان انتفاضه در الیکسو (سازمان تربیت و فرهنگ و علوم عرب)؛

۲۵. عضو سندیکای پزشکان لبنان (شمال)؛

و عضویت در تعدادی دیگر از انجمن های منطقه ای و جهانی.

به علاوه او سالها تدریس در دانشگاه های متعدد در لبنان و خارج لبنان را در کارنامه علمی و آموزشی خود دارد. از سال ۱۹۸۸ تا کنون در دانشکده روان شناسی و دانشکده پزشکی لبنان و هم چنین در دانشکده داروسازی

دانشگاه بیروت و دانشکده روان‌شناسی و فلسفه این دانشگاه به تدریس اشتغال دارد. به علاوه در دانشگاه‌های متعدد کشورهای عربی و غیر عربی به تدریس دعوت شده است. نابلسی در برخی از مراکز پزشکی و درمانی نیز به کار اشتغال دارد. علاوه بر اینها شرکت در کنفرانس‌های متعدد بین‌المللی و منطقه‌ای در داخل و خارج کشور لبنان و ارائه مقالات متعدد علمی در زمینه‌های روان‌پزشکی و روان‌شناسی از فعالیت‌های علمی نابلسی محسوب می‌شود. از جمله اقدامات مهمی که نابلسی در آن سهم به سزایی داشته است ابتکار «جایزه مصطفی زیور» را باید نام برد. در سال ۱۹۹۵ جمعیت لبنانی مطالعات روان‌شناسی به ریاست نابلسی با همکاری مرکز مطالعات روان‌شناسی و روان‌پزشکی تصمیم گرفت سالانه جایزه‌ای به نام «جایزه مصطفی زیور» را به رسم بزرگداشت به یکی از روان‌شناسان یا روان‌پزشکان عرب اعطا نماید. این جایزه تا کنون به تعدادی از دانشمندان برجسته عرب که دارای فعالیت‌های علمی بارزی در این زمینه بوده‌اند اعطا شده و اگر نابلسی خود رئیس کمیته مشورتی انتخاب افرادی که جایزه به آنها تعلق می‌گیرد نبود، بی‌تردید از نخستین برندگان این جایزه بود. تحقیقات گسترده علمی و نوشتن چندین کتاب و مقاله و مشارکت در کنفرانس‌ها و سمینارهای علمی ملی و بین‌المللی نیز برگ دیگری از کارنامه نابلسی محسوب می‌گردد.

آثار علمی نابلسی

نابلسی به عنوان پژوهشگر و شخصیتی علمی در موضوع روان‌شناسی تاکنون کارنامه درخشانی از فعالیت‌های به جامعه عرضه نموده است.

در حقیقت فعالیت ها علمی نابلسی مجموعه ای از تلاش هایی است که حول محور روان شناسی با رویکرد به مسائل اجتماعی جهان امروز و به ویژه مسائل خاورمیانه شکل گرفته است. او توانسته است با فعالیت در مراکز پژوهشی چریانی علمی را در زمینه روان شناسی منطقه خاورمیانه پدید آورده و رهبری نماید. از این رو آثار علمی نابلسی فعالیت های هدفدار و مؤثر در شناخت مسایل و مشکلات روان شناسی به شمار می آید. برخی از کتاب های او عبارت است از:

الثلاثاء الأسود، خلفية الهجوم على الولايات المتحدة الاميركية،

۲۰۰۲.

علم النفس الأمني، ۲۰۰۴.

نحو سيكولوجيا عربية، ۱۹۹۵.

الخصوصية العربية والعقل الأسير، ۲۰۰۴.

سيكولوجية السياسة العربية - العرب والمستقبلات، ۱۹۹۹.

النفس المقلولة - سيكولوجية السياسة الاسرائيلية، ۲۰۰۲.

النفس المفككة - سيكولوجية السياسة الاميركية.

النفس المقهورة - سيكولوجية السياسة العربية.

العلاج النفسي للاسرى وضحايا العدوان، ۲۰۰۱.

التحليل النفسي للرئيس الاميركي وودرو ويلسون (ترجمه)

الحرب النفسية في العراق - متابعة للجوانب النفسية في الحرب الاميركية

على العراق.

أميركا في المستقبل العراقي، ۲۰۰۴.

سيكولوجية الشائعة، ۲۰۰۴.

الأمراض النفسية وعلاجهـا ی دراسة فی مجتمع الحرب اللبنانية، (۱۹۸۵)
(۱۹۸۹ و ۲۰۰۰).

فی مواجهة الأمرکة، ۲۰۰۴.

یاسر عرفات - صورة سيکولوجية.

الحرب النفسية فی اسرائيل: تألیف رون شلیفر / تعليق ونقد محمد احمد

النابلسی.

نحو إستراتيجية عربية لمواجهة الكوارث / أصداء إعلامية.

سلسلة الأمراض السيكوسوماتية.

فرويد والتحليل النفسي الذاتي، ۱۹۸۹.

مباديء العلاج النفسي ومدارسه، ۱۹۹۰.

سيكوسوماتيك الهيستيريا، ۱۹۹۰.

التحليل النفسي، طريقة، ۱۹۹۶.

التحليل النفسي / ماضيه ومستقبله، ۲۰۰۲.

سلسلة علم نفس الطفل، ۱۹۸۸.

قراءة تخطيط الدماغ، ۱۹۸۹.

إسقاط الشخصية فی اختبار تفهم الموضوع، ۱۹۸۹.

الاتصال الانسانی وعلم النفس، ۱۹۹۰.

الصدمة النفسية علم نفس الحروب والكوارث، ۱۹۹۱.

معجم العلاج النفسي الدوائي، ۱۹۹۵.

الطفل وعالمه النفسي، ۱۹۹۶.

تقنيات الفحص النفسي ومبادئه، ۱۹۹۷.

الاضطرابات العقلية و النفسية والسلوكية، ۱۹۹۶.

مشارکت در موسوعة الجمعية الاميركية للعلوم النفسية، اکسفورد،

۲۰۰۱.

سلسله تشخیص الاضطرابات النفسية (تعريب الدليل التشخيصي

للأمراض)، ۲۰۰۱.

معجم مصطلحات الطب النفسي. مركز الدراسات النفسية.

الدليل النفسي العربي

أصول و مبادئ الفحص النفسي

مبادئ السيکوسوماتیک و تصنیفاتہ

أمراض القلب النفسية

نگاهی اجمالی به کتاب روان شناسی سیاسی اسرائیل

(النفس المغلوله - سيکولوجية السياسة الاسرائيلية)

نویسنده این کتاب سعی دارد هویت و شخصیت اسرائیلی و هم چنین رویکرد و عملکرد اسرائیل را با نگاه روان شناسی تحلیل نماید، به این منظور می کوشد با بررسی و تحلیل شخصیت یهود، فرهنگ و آداب و عقاید یهودیان و عملکرد این گروه در طول قرون متمادی به خصوص در عصر حاضر و تأثیر آن در شکل گیری شخصیت صهیونیست ها را بیان نماید. دکتر نابلسی معتقد است که بیشتر نابهنجاری های رفتاری یهودیان به شخصیت و عقاید آنان بر می گردد؛ مانند این عقیده که خود را ملت برگزیده خداوند می دانند و برای رسیدن به اهداف مادی خود از هیچ اقدامی حتی اقدام به کشتار ملت ها و غارت دیگر

سرزمین‌ها فروگذاری نمی‌کنند. عملکرد رژیم صهیونیستی در سرزمین فلسطین و لبنان شاهد آشکاری برای ثبات این مدعاست. این کتاب در برگیرنده اطلاعات کاملی پیرامون منشأ یهود، ویژگی شخصیتی، عقاید و فرهنگ گروه‌های یهودی و اهداف و مقاصد این گروه است. دکتر نابلسی تحلیل‌های خود را در این کتاب بر مبنای اصول مردم‌شناسی و روان‌شناسی و با استفاده از نظریه‌هایی که در این زمینه ارائه گردیده انجام می‌دهد. وی خود در مقدمه به نظریه‌اشپنگلر و بررسی‌های بندیکت اشاره می‌کند. علاوه بر این مطالعات روان‌شناسان جهان عرب را نیز نادیده نمی‌گیرد و از تحقیقات قدری حنفی، روان‌شناس مصری و رشاد عبد الله الشافی و مصطفی زیور بهره می‌جوید. این کتاب در یازده فصل و هر فصل آن در موضوعی یا به مناسبتی تدوین شده است. نویسنده کتاب در فصل نخست با عنوان روان‌شناسی شخصیت یهود، پیش از بررسی روان‌شناسی شخصیت اسرائیلی ابتدا موضوع یهودی بودن و اسرائیلی بودن را مطرح ساخته است و نتیجه گرفته است که جامعه اسرائیل با توجه به اینکه از گروه‌ها و فرهنگ‌های گوناگون ناشی از کوچاندن یهودیان از اطراف و اکناف جهان ترکیب شده، دارای هویت مشخصی نیست. وی از این جامعه به «اتحادیه محله‌های یهودی نشین» تعبیر می‌کند و از این رو مطالعه شخصیت اسرائیلی را از نظر روش شناختی غیر ممکن می‌داند و به ناچار به مطالعه شخصیت یهودی می‌پردازد. نابلسی در تحلیل شخصیت یهودی وجه مشترک یهودیان را از نظر اعتقادی در نظر می‌گیرد که در این جا نیز به علت طیف‌های متفاوت اعتقادی که از یهودیان به شدت افراطی تا لائیک در تناوب است، ناچار به حداقل وجه مشترک آنها که گاهی بسیار ناچیز است بسنده

می‌کند. وجه مشترک‌های هابی که به مسایلی مانند اعتقاد به برتری قوم یهود یا همنوایی با تجاوزگر تقلیل می‌یابد.

تاریخچه مطالعه شخصیت یهودیان در غرب را با تحقیقات فروید در کتاب توتم و تابو و موسی و میکل آثر پی می‌گیرد و توضیح می‌دهد که؛ مطالعه شخصیت یهودی در قرن اخیر نخستین بار توسط فروید انجام پذیرفت. وی تحلیل شخصیت یهودی را به سال ۱۹۱۴ با انتشار مقاله‌ای با عنوان «موسی و میکل آثر» آغاز نمود و پس از چند سال کتاب «موسی و توحید» را انتشار داد. برخی از صاحب نظران انگیزه فروید را تلاش برای همنوایی با شخصیت موسی دانسته‌اند. از نظر نویسنده حوادث تاریخی، از جمله مسأله کشتار یهودیان در شکل‌گیری شخصیت آنان تأثیر گذار بوده است به طوری که موجب بروز بیماری‌های روانی در آنها گردیده است. بعلاوه روش تربیتی یهودیان در دوران کودکی و محیطی که در آن پرورش می‌یابند انواع ناهنجاریهای رفتاری را در آنها تقویت می‌کند. اعتقاد به خرافه و روحیه احساس حقارت و در نتیجه پرخاشگری و ستیزه جویی و تلاش برای برتری جویی حتی از راه ثروت اندوزی از ویژگی‌های رفتاری است که از تربیت دوران کودکی یهودیان اسرائیل ناشی می‌شود. بر اساس مطالعات روان‌شناختی محیط خانوادگی که کودک یهودی در آن رشد می‌یابد محیطی آکنده از مسائل اسطوره‌ای و قهرمان‌سازی و فرهنگ برتری‌جویی است و کودک یهودی به علت شیوه تربیتی که بر وی اعمال شده دفاع از هویت خود را با تعرض به دیگران تحقق می‌بخشد.

یهودیان، ثروت اندوزی را نیز بدون توجه به شیوه‌ها و وسائل اخلاقی دنبال می‌کنند و مشوق آنان در این کار اسطوره دینی است که می‌گوید همه

ثروت‌های روی زمین از آن یهودیان است در نتیجه محرک اصلی جاه طلبی‌های یهودیان عوامل و انگیزه‌های روانی است. بنابراین می‌توان گفت که آموزه‌های یهودی چارچوب اصلی شخصیت یهودی را تشکیل می‌دهد. اگر یهودی آزار و اذیتی به یهودیان دیگر روا دارد در پیشگاه خداوند پاسخگو است ولی در مورد غیر یهودیان می‌تواند دست به مکر و فریب و سرقت بزند یا حتی آنان را به قتل رساند. چنین کارهائی حتی مفایر با تعالیم دینی او نیز محسوب نمی‌شود و یهودیان در این امر هیچ محدودیتی نمی‌شناسند. چنین نگرشی به زندگی موجب شده که یهودیان ساختاری اجتماعی را تأسیس کنند که متناسب با نگرش آنان به دین است. سرانجام مجموعه نگرش‌ها و عوامل یاد شده شخصیتی را در یهودیان و اسرائیلی‌ها می‌آفریند که نویسنده به درستی از آن به «روحیه بسته» (النفس المغلوله) تعبیر می‌کند.

فصل دوم با عنوان روان‌شناسی فریب یهود به بحث عادی‌سازی اختصاص یافته است. عادی‌سازی مصداق هنجارهای رفتاری اسرائیل به جای هنجارهای رفتاری یهودی است و مقایسه آن با وضعیت سیاسی یهودیان، تشکیل دولتی از اقلیت یهود را نشان می‌دهد که مراحل متعددی را پشت سر گذاشته است. در مرحله نخست اسرائیل با تمام توان کوشید تا با اغوای عرب‌ها آنها را به جمع میان فن‌آوری و پیشرفت اسرائیل از یک سو و سرمایه‌های ثروتمندان عرب و نیروی کار ارزان مردم فقیر منطقه از سوی دیگر را تشویق کند. بر این اساس اسرائیل تشکیل اتحادیه خاورمیانه‌ای را میان خود و کشورهای عربی مطرح ساخت که در واقع این اصطلاح تنها شایعه‌ای بود ساخته و پرداخته اسرائیل که امریکا برای آن تبلیغ و بازاریابی می‌کرد. مرحله دوم دینامیسم تحول

بر مشارکت عرب‌ها و اسرائیل مبتنی است ولی در حقیقت برتری عرب‌ها از نظر ثروت و جمعیت موجب شده که اسرائیل به عنوان ضعیف‌ترین شریک خواهان حقوق خود، به ویژه از طریق حفظ برتری نظامی و عدم امضاء پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای و انکار در اختیار داشتن سلاح‌های کشتار جمعی باشد و آمریکا نیز با فشار بر کشورهای عربی و تحریم اقتصادی آنها سعی می‌کند تا شرایط غیر معقول اسرائیل را دیکته کند.

فصل سوم به روان‌شناسی حيله‌گری اختصاص یافته است. به رغم تحقیقات و مطالعات فراوانی که درباره حيله‌گری انجام گرفته است، برای تحلیل آن در سطح جمعی ناچار باید به فروید مراجعه کنیم؛ زیرا وی با یادآوری ادعاهای تاریخی دروغین و تکراری یهودیان به حيله‌گری آنان در نسبت دادن آئین یهود به اجداد و پدران نخستین خود اشاره می‌کند. در همین رابطه شرایطی که همواره از سوی اسرائیل در مذاکره با فلسطینی‌ها اعلام شده شرایطی واقعی نیست بلکه دامی است که بر سر راه مذاکره کنندگان عرب نهاده شده است و بهترین شاهد این امر روند مذاکرات در محور فلسطین و مراحل گوناگون آن است. اسرائیل می‌کوشد وضعیت نه صلح و نه جنگ را هم چنان حفظ کند تا در شرایطی مساعد زمینه را به نفع خود فراهم سازد. آمریکا نیز به عنوان طرف سوم نقش بی‌طرفانه ایفا نمی‌کند، بلکه با مداخله مستقیم در مناقشات منطقه‌ای جای اتحاد جماهیر شوروی سابق را پر کرده است. توانایی اسرائیل در ایفای نقش حيله‌گری و مکاری به واقع بی‌نظیر است. به عنوان نمونه نتیناهو به بهانه مخالفت افکار عمومی اسرائیل از اجرای قرارداد وای ریور شانه خالی می‌کند. شاید اوج حيله‌گری وقیحانه اسرائیل را از مفهوم نهفته در

این شعار یافت که در اسرائیل از توان کافی برای تحمیل شرایط خود برخوردار است.

در فصل چهارم روان‌شناسی شخصیت خون‌ریز بررسی شده است. یکی از موضوعات مطرح در بررسی بیماری‌های روانی، تزلزل شخصیت و جامعه‌ستیزی است و ویژگی بارز این بیماری خشونت است. در این گونه شخصیت‌ها روحیه جامعه‌ستیزی به مرور زمان و بر اثر ارتکاب جرایم ضد بشری به حالت انسان‌ستیزی تبدیل می‌شود. از جمله این شخصیت‌ها، شارون بود که از جنایتکاران جنگی محسوب می‌شد و جنایات متعددی را در کارنامه خود داشت؛ شامل: کشتار صبرا و شتیلا (۱۹۸۲)، کشتار اسیران مصری (۱۹۶۷)، اشغال بیروت (۱۹۸۲)، کشتار قبیله (۱۹۵۳) و ... و به علت حمایت امریکا، رسیدگی به پرونده وی صورت نمی‌گرفت. رفتار شارون را می‌توان همان رفتار نتنیا‌هو با اندکی افراط بیشتر دانست. صهیونیسم و جنگ روانی موضوع فصل پنجم است. در این فصل آمده است که بر اساس مطالعات روان‌شناختی دو محقق اسرائیلی؛ یهودی‌انسانی است بیمار، شخصیتی غریب و درون‌گرا دارد، حرکاتش کند و عاری از نشاط و سرزندگی است، خود کم‌بین و خوار و ساکت می‌باشد. بنا بر این صهیونیسم می‌کوشد تا چهره یهودیان را از راه جنگ روانی ترسیم کند و تأمل در تلاش‌هایی که صهیونیست‌ها در این زمینه انجام داده‌اند مؤید این نکته است که آنان بر شخصیت‌های یهودی که دارای اصالت یهودی نیستند تأکید دارند و این تلاش‌ها با اهداف زیر صورت می‌گیرد:

۱. رها ساختن یهود از چنگال اساطیر یهود؛

۲. پرهیز از اصطکاک با فرهنگ یهودآزاری در اروپا؛

۳. توطئه بر ضد مخالفان صهیونیسم و تخریب چهره آنان.

این همان اهداف جنگ روانی صهیونیسم است و محورهای اصلی این جنگ عبارت است:

الف. شایعات به جای اساطیر؛

ب. تخریب چهره عرب‌ها؛

د. جنگ روانی مستقیم.

در فصل ششم عقده ویتنامی اسرائیل مطرح شده است. اسرائیل در سال ۱۹۸۲ با شعاری ظاهر فریب و طعنه آمیز نوار مرزی جنوب لبنان را مورد تعرض قرار داد و ضمن اشغال بیروت جنایت‌های فراوانی از جمله کشتار صبرا و شتیلا را مرتکب شد. بعد از مدتی با مقاومت لبنانی‌ها روبرو شد مقاومتی که اسرائیلی‌ها را به وحشت انداخت و ناگهان روزنامه‌های اسرائیلی اصطلاح ویتنام اسرائیلی را مطرح کردند. این وضعیت موجب شد که سربازان اسرائیلی به طور دسته جمعی از دستورات نظامی سرپیچی کرده، خواستار عقب نشینی از لبنان شوند. این امر به صورت عقده‌ای برای اسرائیل باقی مانده و هنوز هم التیام نیافته است.

فصل هفتم ارتباط میان قدس، نفت و آینده را مطرح ساخته است. در این فصل با اشاره به وجود رابطه میان بحران قدس ناشی از ورود شارون به مسجد الاقصی و بحران قیمت‌های نفت بر وجود ارتباط میان این سه مقوله تأکید می‌کند. علاوه بر این بحران‌های منطقه‌ای خاورمیانه و آسیا از جمله جنگ خلیج فارس، نیز در قیمت نفت تأثیر گذار بوده است. در صورت بروز هرگونه افزایش قیمت نفت، امریکا می‌کوشد با دخالت مستقیم یا غیرمستقیم

مانع آن شود که نفت به یک کالای سیاسی تبدیل شده با گذشت زمان بر تأثیر سیاسی آن افزوده گردد.

موضوع فصل هشتم نیرنگ تدوین مشتری تاریخ است. تدوین مشترک تاریخ عنوانی است که گروهی از تاریخ نگاران جدید اسرائیل به جنبش جدید صهیونیسم اطلاق کردند و برخی تمایل دارند آن را فرا صهیونیسم بنامند. این جنبش از سویی به مبارزه با اسرائیلی های افراطی برخاسته، از سوی دیگر خواهان تجدید نظر در تاریخ اسرائیل است. این اقدامات موجبات واکنش صهیونیست های متعصب را فراهم آورده است. حتی آنان خواستار اجباری شدن تدریس نوشته های تاریخی خود در مدارس رسمی نیز هستند. واقعیت آن است که تدوین مشترک تاریخ چیزی جز پیروی از سیاست دیپلماسی موازی امریکا نیست، این سیاست از سوی سازمان جهانی آزادی فرهنگ که سازمان اطلاعات امریکا مؤسس آن بود پی ریزی شد.

پرونده تروریستی صهیونیسم در فصل نهم بررسی شده است. بازنگری پرونده تروریستی صهیونیست ها و رابطه میان کشتارهایی که مرتکب شدند نشان می دهد که چگونه ژنرال ها و نظامیان تروریست افرادی خوار و زیون را که خود قربانی جنایت های دیگران بودند به افرادی جنایت کار تبدیل کردند؛ افرادی که به موجب عدالت باید به عنوان جنایتکاران جنگی محاکمه شوند. در واقع نمونه های گوناگون هولوکاست اسرائیلی، هولوکاست جهانی را تحت الشعاع قرار داده است. اسرائیلی ها به کشتار های متعددی دست زده اند که نمونه هایی از آن عبارت است از: کشتار دیراسین، کشتار کفر قاسم، کشتار بحر البقر، کشتار الاقصی، کشتار حرم ابراهیمی، کشتار قانا، کشتار

صبرا و شتیلا و ...

فصل دهم به یهود آزاری و نشانه‌های واهی آن اختصاص یافته است. یهود آزاری از سال ۱۸۸۱ هم زمان با آغاز جنبش صهیونیستی مطرح شد. بیزاری از یهودی بودن یا انزجار یهودیان از خویش نیز مسئله‌ای است با سابقه طولانی که به بخشی از میراث یهودیان تبدیل شده است. از این رو صهیونیست‌ها بر این امر اصرار می‌ورزند که یهودیانی که از یهودی بودن خویش بیزارند نیز یهودی هستند و حتی به چنین کسانی افتخار نیز می‌کنند. شاید بتوان زیگموند فروید را یکی از برجسته‌ترین یهودیان مخالف یهودیت به شمار آورد. شواهد تاریخی فراوانی از دیدگاه‌هایی وجود دارد که کتاب موسی و توحید فروید را زیر سؤال می‌برد و در نتیجه دیدگاه فروید و تحلیل وی را به میدان جدیدی برای توصیف و بطلان اسطوره‌های یهودی تبدیل می‌کند و این همان چیز است که صهیونیسم معاصر نگران آنست.

سر انجام در فصل یازدهم عنوان پایان اسرائیل و استمرار نقش ملت‌ها رقم خورده است. مسأله پایان اسرائیل از جمله اندیشه‌هایی است که شاهد تحولات عمیقی بوده است. حتی می‌توان گفت که این اندیشه نیز مانند بسیاری از مسائل دیگر به رؤیایی برای اعراب تبدیل شده است. نویسنده چند مورد از دلایل منطقی در اثبات اندیشه پایان اسرائیل را مطرح می‌سازد:

۱. ساختگی بودن رژیم صهیونیستی ۲. اقتصاد وابسته به کمک‌های خارجی ۳. بحران هویت ۴. مجموعه‌ای از محله‌های یهودنشین به نام وطن ۵. قدرت پوشالی اسرائیل ۶. وحشت از مرگ در اسرائیل.
- در این مورد نیز سناریوهایی مطرح است که هر کدام در جای خود دارای

اهمیت و در خور توجه است؛ ولی فرضیه هایی که فروپاشی این رژیم را از درون پیش بینی می کند به واقعیت نزدیک تر است و آثار و نشانه های آن آشکار شده و قابل مشاهده است و شاید نخستین نشانه های آن، «ترور رابین» بوده باشد. نویسنده؛ کتاب را با فصل پایانی با موضوع آنچه ما بدان دل بسته ایم شماری را خوش نمی آید... آینده از آن ماست به پایان می برد. در این فصل نویسنده به قصیده محمود درویش به نام رهگذران در لابلای سخنان گذرا می پردازد که از حقایقی از مسایل اعراب و اسرائیل پرده بر می دارد و اسرائیل به رغم ادعای خویش مبنی بر اینکه از قدرت و تسلط تبلیغاتی بالائی برخوردار است، از این قصیده به وحشت افتاده است.

اهمیت کتاب روان شناسی سیاسی اسرائیل

شناخت مقومات فرهنگی و اجتماعی و عوامل سازنده هنجارهای گروه های اجتماعی و تأثیر آن بر هنجارهای افراد وابسته به این گروه ها و شخصیت آنها در تاریخی ما بی سابقه نیست. آثار ابن خلدون نمونه ای از این دست تلاش هاست؛ ولی مطالعه شخصیت یهودیان سابقه چندانی در تاریخ ما ندارد و نابلسی در این کتاب به چنین کاری مبادرت ورزیده است، از این رو می توان گفت: اهمیت کتاب روان شناسی سیاسی اسرائیل در این است که می کوشد مفهوم شخصیت گروهی به عنوان یهود را بر رفتار دولتی به نام اسرائیل و هم چنین یهودیان پراکنده در جهان تطبیق دهد. نابلسی در این کتاب از اصطلاح «شخصیت یهودی» استفاده می کند و نه شخصیت قوم یهود یا ملت یهود، زیرا همان طور که اشاره شد در حقیقت یهودیان از گروه های

پراکنده، متعدد و متفاوت تشکیل شده اند که هرگز نمی توان اصطلاح ملت را بر آنها اطلاق کرد، هر چند صهیونیزم می کوشد یهودیان را به ملت یهود تبدیل نماید. با این حال یهودیان به رغم پراکندگی در سطح جهان از ویژگی های شخصیتی مشترکی برخوردارند. ویژگی هایی که خود ناشی از اعتقاد دیرینه به خرافات و اسطوره هایی است که قرن ها در تکوین شخصیت یهودیان تأثیر گذار بوده است. اهمیت و ضرورت مطالعات روان شناختی درباره شخصیت یهودیان اسرائیل هنگامی بیشتر نمایان می شود که از حجم فعالیت ها و تبلیغات روانی صهیونیستی ها برای موجه و فریبنده جلوه دادن چهره خود به جهانیان و در مقابل مشوه ساختن چهره مخالفان خود و به ویژه مسلمانان و عربی ها آگاهی یابیم. برخی از محققان از آنچه یهودیان در این زمینه انجام داده اند به جنگی روانی علیه مسلمانان و عربی ها و به نفع صهیونیست ها تعبیر می کنند؛ جنگی که حجم اقدامات آن و جدیت اسرائیل در آن و آثار آن کمتر از جنگ های نظامی نیست.

بعد دیگر اهمیت کتاب روان شناسی سیاسی اسرائیل در ضمن مجموعه آثاری که نابلسی در این زمینه تألیف نموده هویدا می گردد. این کتاب یکی از سه اثر مهم نابلسی است که در آنها کوشیده است با استفاده از دانش روان شناسی به تحلیل سیاسی و اجتماعی جوامع پیرامون خویش پردازد. دو اثر دیگر او در این زمینه عبارت است از:

۱. روحیه متلاشی، روان شناسی سیاسی آمریکا با نام عربی «النفس المفکكة - سيكولوجية السياسة الامريكية».

۲. روحیه شکست خورده - روان شناسی سیاسی عرب با نام

عربی «النفس المقهورة» - سیکولوجیة السياسية العربية».

تألیف این سه اثر و تلاشی برای تحلیل شخصیت امریکائی ها و اسرائیلی ها و عرب ها در حقیقت از نگرش خاص نابلسی به دانش روان شناسی سرچشمه می گیرد وی عقیده دارد که نباید از دانش روان شناسی و روان پزشکی صرفاً برای درمان بیماران روانی استفاده کرد و نباید کارکرد این دانش را به بیمارستان ها و درمانگاه ها محدود ساخت. محدود ساختن روان شناسی به کارکردهای درمانی و جدا ساختن آن از مسایل اجتماعی و قطع ارتباط آن با جامعه شناسی و انسان شناسی از ارزشی این علم می کاهد. بنابراین تخصص روان شناسی بدون انسان شناسی از کمال لازم بی بهره خواهد بود. نابلسی براساس چنین رویکردی بخشی از مطالعات خود را به بررسی و تحلیل وضعیت مردم کشورهای عربی و اسرائیل و حتی امریکا اختصاص داده است. بدیهی است حلقه پیوند امریکا و اسرائیل و کشورهای عربی بحران خاورمیانه است و بر این اساس تحلیل شخصیت آنها از سوی نابلسی موضوعیت می یابد.

درباره وضعیت سیاسی اسرائیل و اعراب و امریکا و نقش آنها در خاورمیانه مطالعات و بررسی های فراوانی انجام گرفته و آثار متعددی از سوی تحلیل گران سیاسی غرب و شرق منتشر شده است ولی اقدام نابلسی در ارائه روان شناسی سیاسی این کشورها به ویژه اسرائیل و نگاه به داخل این کشورها و شخصیت اجتماعی و فردی مردم آن در واقع تبیین روی دیگری از سکه در این کشورهاست که چه بسا با ظاهر سیاسی آنان فاصله فراوانی داشته باشد. از دیدگاه نابلسی شخصیت یهودیان اسرائیل، برآمده از اساطیر و آموزه های خرافی یهودیان است که از آن به «النفس المغلوله» تعبیر می کنند. شخصیتی که گرفتار قید و

بندهای اسطوره‌های خرافی است و از رهایی از این قید و بندها ناتوان است. در جامعه ما ایران نیز به رغم اهمیتی که به بحران خاورمیانه و نقش صهیونیست در این بحران و جنگ اسرائیل بر ضد مردم فلسطین وجود دارد؛ ولی حقیقت آن است که شناخت جامعه ما از پیشینه عوامل بنیادین ایجاد و رهبری این بحران به حد کافی نیست. ابعاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و روان شناختی بروز پدیده‌ای به نام صهیونیست و شکل‌گیری رژیم اسرائیل بسیار گسترده‌تر و عمیق‌تر و فراتر از حد تصورات و برداشت‌های عادی است. به ویژه جنبه روان شناختی موضوع بسیار با اهمیت و قابل تأمل است.

رویکرد علمی به ابعاد مختلف صهیونیسم و انجام مطالعات روان‌شناسانه برای پی بردن به محرک‌های اصلی اقدامات صهیونیست‌ها امری ضروری است و آثار مستقل در این موضوع به زبان فارسی بسیار اندک است. امروزه به محض مشاهده بزه و جرم و جنایت‌های فردی در جامعه به سراغ بزه کار یا مجرم می‌روند و می‌کوشند با بررسی و تحلیل شخصیت مجرم با استفاده از دانش روان‌شناسی عوامل روانی که محرک مجرم به ارتکاب جرم بوده را مشخص نمایند و تجربه و تحقیقات نشان می‌دهد که عموم بزه‌ها یا جرم‌های اجتماعی ناشی از ویژگی‌های روانی نهفته در شخصیت و روحیه مجرم است. بدیهی است که جرم‌ها و جنایت‌های مهم اجتماعی که توسط نظامیان در جنگ‌ها به وقوع می‌پیوندند نیز همواره پشتوانه‌های روان شناختی دارد و باید در پی یافتن عوامل روانی بود که نظامیان را به ارتکاب جنایات جنگی رهنمون می‌گردد. این امر درباره صهیونیست‌ها نیز به طریق اولی صادق است. جنایت‌های متعددی که رژیم صهیونیستی طی چند دهه حضور خود در منطقه خاورمیانه مرتکب شده

است عمق و نوع آن به گونه‌ای است که هرگز نمی‌توان جنبه روان‌شناختی آن را نادیده گرفت. به نظر می‌رسد که مطالعات روان‌شناختی دربارهٔ اسرائیل و یهودیان اسرائیل از سوی مسلمانان هم چنان مراحل آغازین خود را می‌گذرانند و هنوز گام‌های زیادی باید در این زمینه برداشته شود.

این کتاب در سال ۲۰۰۱ منتشر شده است و از آنجا که به طرح مباحث روان‌شناسی پرداخته و با تکیه بر مبانی روان‌شناسی کوشیده است حوادث چند دهه اخیر خاورمیانه و جنایات صهیونیست‌ها را تحلیل نماید؛ پیش از آنکه جنبه تاریخ سیاسی یا تحلیل سیاسی داشته باشد جنبه روان‌شناسی و تحلیل روانی دارد؛ از این رو گذشت زمان تأثیری در کهنگی مباحث ندارد و هم چنان مباحث کتاب می‌تواند برای خوانندگان مفید واقع گردد. در ترجمه این کتاب برخی از اصطلاحات در حاشیه توضیح داده شده یا مترادف لاتین آن برای آشنایی بیشتر خوانندگان محترم اضافه شده است. بنابراین آنچه در حاشیه کتاب آمده از مترجم است و ارجاعات مؤلف در آخر هر بخش آمده است.

سرانجام از مسئولان محترم دفتر نشر فرهنگ اسلامی که اقدام به چاپ و نشر این ترجمه نمودند کمال تشکر را دارم. همچنین لازم می‌دانم از آقای علیرضا ایلخانی که زحمت حروفچینی و صفحه‌آرایی این کار را بر عهده گرفتند و آقای صفاءالدین گچی که در ترجمه برخی از واژگان و اصطلاحات مبهم متن مرا یاری رساندند سپاسگزاری نمایم.

حجت‌الرسولی

دانشیار دانشگاه شهید بهشتی

مقدمه

نگاهی اجمالی به اصول و مبانی روان‌شناسی مردمی^(۱) به شناخت ابعاد و مبانی شخصیت ملی و چگونگی تأثیرپذیری آن از عوامل فرهنگی کمک می‌کند. این مطلب را با طرح نظریه اشپنگلر^(۲) درباره عاریه گرفتن عناصر فرهنگی آغاز می‌کنیم. اشپنگلر عقیده دارد که عاریه گرفتن عناصر فرهنگی امری گزینشی است و این عناصر با تعدیلهایی که در آنها روی می‌دهد با فرهنگ عاریه گیرنده هم‌خوانی پیدا می‌کند. وی برای اثبات این نظریه به انتقال آیین بودا از هند به چین و تغییراتی که توسط چینی‌ها در آن راه یافت اشاره می‌کند. بر این اساس، ما نیز می‌توانیم عناصر فرهنگی ای که اسرائیل از جوامع غربی و آمریکا وام گرفته و تغییراتی را که در آن ایجاد کرده است، را بررسی کنیم و از این رهگذر به سرنوشت عناصری چون دموکراسی و لیبرالیزم که در غرب آن را مقدس می‌شمردند - در اسرائیل واقف شویم.

(۱) - انسان‌شناسی از لحاظ روان‌شناسی (Psychological Anthropology)

(۲) - اسوالد اشپنگلر، فیلسوف آلمانی.

پیش از این برخی از اندیشمندان یهودی علاقه مند به این عناصر در این زمینه مطالعاتی انجام داده‌اند. در پیشاپیش آنان می‌توان از «اسرائیل شاحاک» نام برد که در نوشته‌های خود تأکید می‌کند که این عناصر در اسرائیل مفهوم اصلی خود را از دست داده‌است.

بررسی این موضوع به طور عملی از اواخر دهه قرن بیستم آغاز شد و بندیکت^(۱) با چاپ کتابی به نام «الگوهای فرهنگ»^(۲) در سال ۱۹۳۴ آن را به طور جدی مطرح ساخت. وی تأکید داشت فرهنگهایی که در کتاب خود بررسی کرده در تاروپود شخصیت صاحبان آن فرهنگها نفوذ کرده‌است. نگارنده به عنوان پزشک روان‌شناس نمی‌تواند ویژگیهای شخصیت فردی و وجه تمایز آن را که موضوعی تخصصی و مهم است در این بحث نادیده بگیرد؛ هرچند جهانی شدن آن را نادیده می‌گیرد.

جهانی شدن حتی اصل شخصیت (قومی یا فردی) را منکر می‌شود تا اصل «رفتارگرایی» را جایگزین آن سازد. رفتارگرایی قالبی است که از مجموعه‌ای از اقدامات و کنشها و واکنشها شکل گرفته و هر شخصیتی صرف نظر از ساختار شخصیتی خود و الگوهایش می‌تواند خود را با آن تطبیق دهد. در این نوشته مختصر و گذرا می‌توان برخی از موانع مربوط به روابط متقابل (میان فرد و جامعه) را نادیده گرفت ولی در مسائل مربوط به جهان بینی و از جمله مسئله مرگ که اندیشه پراگماتیست‌ها (واقع‌گرایان) در آن راه به جایی نمی‌برند وضعیت به گونه دیگری است، زیرا طرز نگرش به زندگی یا جهان بینی از اختصاصات عقل جمعی است و همین امر ضرورت مطالعه

شخصیت قومی را مطرح می‌سازد.

خلاصه اینکه روان‌شناسی، بر اصالت شخصیت فردی تأکید می‌ورزد ولی تأثیر فرهنگ بر ساختار این شخصیت و نقش آن در جهت‌گیری و رشد شخصیت را انکار نمی‌کند. با این فرضیه باید اعتراف کنیم که تاکنون در مطالعه «شخصیت اسرائیلی» کوتاهی کرده‌ایم و اکنون که ناچار به تعامل و برخورد با این شخصیت از طریق مذاکرات یا برخورد مستقیم (به ویژه تبلیغاتی) شده‌ایم به فقدان این مطالعات پی می‌بریم.

در اینجا لازم است که از پرفسور مصری، (قدری حفنی) که در مطالعه و بررسی شخصیت اسرائیلی بر ما فضل تقدم دارند، یاد کنیم. ایشان پایان‌نامه دانشگاهی خود را در این موضوع انتخاب کرده و تحقیقاتی نیز در این باره انجام داده است.

البته، مطالعه شخصیت اسرائیلی با موانع و مشکلاتی روبه‌رو است که به تعدد منشأ عناصر فرهنگی آن باز می‌گردد. می‌توان گفت که گروه‌های مختلف اسرائیلی هریک عناصر فرهنگی شخصیت خود را از جای خاصی به عاریه گرفته‌اند (از آمریکا، اروپا، روسیه، اتیوپی و کشورهای غربی و شرقی) و همین امر بحران هویت را در اسرائیل به همراه داشته است. پیش از این دکتر «رشاد عبدالله الشافی»، کتاب (اشکالیه الهوية فی اسرائیل) «بحران هویت در اسرائیل» را در همین زمینه تألیف کرده است.

آنچه گفته شد تا حدودی مقصود ما را از نوشتن این کتاب نشان می‌دهد. البته در این نوشته هرگز مدعی تحقیق و بررسی گسترده پیرامون شخصیت یا